

Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΓΡΑΦΗ

Διπλωματική Εργασία

*Ποίηση, Εγκλεισμός και Ψυχανάλυση: Μια Αντιπαραβολική Ανάλυση
του Ρώμου Φιλύρα και του Άντον Τσέχωφ*

ΣΠΥΡΙΔΟΥΛΑ ΚΛΑΜΠΙΑΤΣΕΑ

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: ΑΡΤΕΜΙΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ

ΠΑΤΡΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2024

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα διπλωματική εργασία έγινε προσπάθεια να διερευνηθεί η έννοια της ψυχικής νόσου, της «τρέλας» όπως έχει επικρατήσει να λέγεται, σε σχέση με την καλλιτεχνική δημιουργία και κυρίως με τη λογοτεχνική παραγωγή. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η σχέση της λογοτεχνίας με την ψυχανάλυση και την ανάπτυξη της ψυχαναλυτικής κριτικής, στο πλαίσιο της λογοτεχνικής θεωρίας. Αναφερθήκαμε σε λογοτέχνες, Έλληνες και ξένους που αντιμετώπισαν την ασθένεια. Με την παρουσίαση του ποιητή Ρώμου Φιλύρα, κυρίως μέσα από το έργο του *Η ζωή μου εις το Δρομοκαϊτειον*, προσεγγίσαμε αναλυτικότερα έναν δημιουργό που γνώρισε την περιπέτεια του εγκλεισμού σε ψυχιατρικό ίδρυμα και παρόλα αυτά συνέχισε να δημιουργεί. Μάς παρέδωσε ένα κείμενο με γνήσια μοντερνιστικά στοιχεία τόσο σε επίπεδο περιεχομένου όσο και σε επίπεδο εκφραστικών επιλογών. Στη συνέχεια αναλύσαμε τη νουβέλα του Άντον Τσέχοφ, *Ο Θάλαμος αρ. 6*, η οποία παρουσιάζει τις συνθήκες εγκλεισμού στα νοσοκομεία της εποχής. Με έμμεσο τρόπο, χωρίς να λέει, αλλά με το να δείχνει, ασκεί σκληρή κριτική στις απάνθρωπες αυτές συνθήκες και στη γενικότερη στάση της κοινωνίας απέναντι στους ψυχικά πάσχοντες. Με την αντιπαραβολή των δύο κειμένων, εκτός από τις ειδολογικές και τις γενικότερες διαφορές τους, αναδείξαμε τα κοινά στοιχεία τους, που αφορούν την ανθρώπινη συνθήκη πάνω σε ένα θέμα εξαιρετικά ευαίσθητο και διαχρονικό. Αυτό που αναδείχτηκε επίσης είναι η εξαιρετική λογοτεχνική αξία των δύο κειμένων και των δημιουργών τους. Τέλος, στο δημιουργικό σκέλος, έγινε προσπάθεια να γραφτεί ένα κείμενο που ακουμπά το θέμα της «διάλυσης της δομημένης ψυχής» μέσα από έναν εσωτερικό μονόλογο, ο οποίος ολοφάνερα ακολουθεί τη ροή της συνείδησης.

Λέξεις – κλειδιά

Τρέλα, λογοτεχνία, ψυχανάλυση, εγκλεισμός, μοντερνισμός

Poetry, Confinement and Psychoanalysis: A Contrastive Analysis of Romos Filiras and Anton Chekhov

ABSTRACT

In this dissertation an attempt was made to explore the notion of mental illness, commonly referred to as "madness", in relation to artistic creation and particularly to literary production. Then, the relationship between literature and psychoanalysis and psychoanalytic criticism is presented through the lens of literary theory. We

referenced both Greek and foreign authors that struggled with the illness. With the presentation of the poet Romos Filiras, notably through his work “*Η ζωή μου εις το Δρομοκαϊτειον*”, we are able to do a deep dive in a creator that kept on creating despite his experience of confinement in a psychiatric asylum. He provided us with a text of genuine modernist elements both in terms of content and in terms of expressive choices. We next analyzed Anton Chekhov’s novel titled “*Ward No.6*”, which illustrates the conditions of confinement in psychiatric wards of his time. In an indirect manner, without explicitly stating or showing it, he sternly criticizes these inhumane conditions and society’s general attitude towards the mentally ill. By comparing the two texts, apart from their differences in genre and overall, we highlighted their common traits regarding the human condition on a highly sensitive and timeless issue. Furthermore, the exceptional literary value of the two texts and their authors’ shone through. Finally, in the creative part of the dissertation, an attempt was made to produce a text that touches on the subject of the “dismantlement of the structured psyche” in the form of a stream of consciousness that explicitly follows the flow of thoughts.

Key- words

Madness, literature, psychoanalysis, confinement, modernism

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Barry Peter, *Γνωριμία με τη θεωρία*, μτφρ. Α. Νάτσινα, εκδ. Βιβλιόραμα, Αθήνα 2013.
2. Bleich D., Baudry J.L., Brook P., Hertz N., Muller J.P., Johnson B., *Λογοτεχνία και ψυχανάλυση*, επιμ. Β. Καλλιπολίτης, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1990.
3. Fink Bruce, *Κλινική Εισαγωγή στη Λακανική Ψυχανάλυση*, μτφρ. Νίκος Ηλιάδης, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2006.
4. Freud S., *Λογοτεχνία, τέχνη και ψυχανάλυση*, εκδ. Νίκας, Αθήνα 2017.
5. Freud Sigmund, *Ο ποιητής και η φαντασίωση*, μτφρ. Γιώργος Σαγκριώτης, εκδ. Πλέθρον, Αθήνα 2011.
6. Nemirovsky Irene. *Η ζωή του Τσέχωφ*, μτφρ. Έφη Κορομηλιά, εκδ. Κέλευθος, Αθήνα 2010.
7. Roberts Glenn A., “Narrative and severe mental illness: what place do stories have in an evidence-based world?” *Advances in Psychiatric Treatment*, 2000,
8. Zweig Stefan, *Το μυστήριο της καλλιτεχνικής δημιουργίας*, εκδ. Ροές, Αθήνα 2013.

9. Α. Βλαβιανού, Γ. Γκότση, κ.ά., *Ιστορία της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας από τις αρχές του 18^{ου} έως τον 20^ο αιώνα*, τ. Β', ΕΑΠ, Πάτρα 2008, σ.242.
10. Βάρναλης Κώστας, *Άνθρωποι*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα 1990.
11. Γκόγκολ Νικολάι, *Το ημερολόγιο ενός τρελού*, μτφ. Ελένη Μπακοπούλου, εκδ. Ερατώ, Αθήνα 2015.
12. Δάλλας Γ., «Δύο αλληλοσυμπληρωματικοί αντίποδες του κοινού συμπτώματος μιας εποχής», στον τόμο «Καρνωτάκης και Καρνωτακισμός». *Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου*. Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας. Σχολή Μωραΐτη 1998.
13. Ερενμπούργκ Ίλια, *Ο κόσμος του Τσέχωφ: Η ζωή και το έργο του*. Μτφρ. Ξεν. Ι. Καρακάλου, εκδ. Δαμιανός, Αθήνα.
14. Ήγκλετον Τέρι, *Εισαγωγή στη θεωρία της λογοτεχνίας*, μτφρ. Δημήτρης Τζιόβας, εκδ. Οδυσσέας, Αθήνα 1998.
15. Ιερωνυμάκη Θάλεια, *Ο Δανδής και ο Πιερότος: Μαλακάσης, Φιλύρας, Καρνωτάκης*, εκδ. Σμίλη, Αθήνα 2019, σ. 192.
16. Κόρφης Τάσος, *Ρώμος Φιλύρας: Συμβολή στη ζωή και το έργο του*, εκδ. Πρόσπερος, Αθήνα 1974.
17. Λάφφιν Σοφία, *Ο Τσέχωφ*, μτφρ. Μ. Σκουλούδη, εκδ. Δίφρος, Αθήνα 1960.
18. Ρηγάτος Γεράσιμος, *Βαδίζοντας προς την Τρέλα*, εκδ. Βήτα, Αθήνα 2014.
19. Ρηγάτος Γεράσιμος, *Λογοτέχνες με ψυχική νόσο και εγκλεισμό*, εκδ. Βήτα, Αθήνα 2021.
20. Συλλογικό, *Ιστορίες τρέλας από την ελληνική λογοτεχνία*, εκδ. Αιγόκερως, Αθήνα 2020.
21. Τολστόι Λέων, *Περί τρέλας* μτφρ. Β. Γαλανοπούλου, εκδ. Ροές, Αθήνα 2014.
22. Τσέχωφ Άντον, *Ο θάλαμος αρ. 6*, μτφρ. Άρης Αλεξάνδρου, εκδ. Γκοβόστης, Αθήνα 2012.
23. Φαφαλιού Μαρία, *Ιερά Οδός 343: Μαρτυρίες από το Δρομοκαΐτειο*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2018.
24. Φιλοκύπρου Έλλη, *Η γενιά του Καρνωτάκη. Φεύγοντας τη μάστιγα του λόγου*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 2009.
25. Φιλύρας Ρώμος, *Η ζωή μου εις το Δρομοκαΐτειον και άλλα αυτοβιογραφικά* εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα 2007